"Narodni Vestnik"

[illegible]

Slovenian Printing & Publishing Company

[illegible]

„NARODNI VESTNIK"

[illegible]

Slovenska tiskovna družba, Duluth, Minn.

[illegible]

"Narodni Vestnik", 405 W. Michigan Street, Duluth, Minn.

NAPREDEK SLOVENCEV.

Geslo: Hej, vstanite, pohlevni sužnji,
iz davnih vstanite grobov,
vi, ki obupali ste bili,
osvobodite se okov!

(A. Aškerc.)

Ko so prišli Slovenci za časa vesoljnega preseljevanja narodov v sedanjo staro domovino, so se v nji naselili za vedno. Ni čudež, saj je bila lepa ta domovina. Krasa še ni bilo takega kot je sedaj, bil je v resnici 'kras'. Začetkoma so bili prosti; bili pa so že od nekdaj svobodni in niso imeli zato nikake trdne državne vprave. Razdeljeni so bili v župe ali županije, nekake občine, na čelu vseh pa je stal v vojnem in mirnem času vojvoda, katerega so postavili slovesno na še ohranjenem kamenitem stolu na Gosposvetskem polju na Koroškem. Mirno so obdelavali svojo zemljo; a to ni prijalo roparskim Avarom, ki so bivali v današnji Ogrski. Ropali so po njej, dokler niso Slovencev, ki so tvorili deželo Karantanijo ali Koratan podvrgli in podjarmili tudi politično. V vojskah, ki so jih imeli prebiti z mnogimi sovražniki, so gonili z biči v prve vrste sužnje Slovene, ki so z obupom in divjo hrabrostjo zmagovali za Avare. Pozneje so se zopet osvobodili, ker pa miroljubni Slovenci niso imeli miru vsled nepretrganih napadov divjih sosedov, so prosili bajuvarskega vojvodo Tossilo za pomoč. Ta jim je pregnal sovražnike, a vzel zato njihovo svobodo; odslej so bili podaniki bajuvarski. Karol Veliki, ki je bil zopet gospod čez Bajuvare in torej posredno čez naše prednike, jim je pustil kneza, župane in vse njihove šege. A poslal je v deželo nasilne duhovnike, ki so spreobračali pogane Slovene v Kristjane, a tako, da so imeli v eni roki križ, v drugi pa meč. A ž njimi, ker so bili Nemci, je prišlo v deželo tudi meja, ki je obsegala še malo več kot vso Štajersko na severu, na vzhodu zemlje v črti ob Blatnem jezeru na Ogrskem do hrvaške meje, Kranjsko, Istra, Primorsko na jugu, skoro tretjina Venecije, ki je sedaj najlepša pokrajina kraljestva Italije, vzhodni del Tirolske in vsa Koroška na zahodu, ta velika, krasna bogata zemlja se je krčila bolj in bolj vsled delovanja nemških duhovnov in nemških roparskih vitezev, nemške naselitve so se spajale in trgale so kos za kosom od naše posesti. S časoma pa so izgubili Sloveni vse prednost; imeli so le pravico zahtevati, da se vsak neposredni gospodar čez nje vstoliči na Gosposvetskem stolu. Odpravil je to šele cesar Jožef II., ki je bil sicer v enem oziru svobodomiseln človek, vendar kot vsenemec je bil nenaklonjen Slovenom. Kot del nemškega cesarstva se ve niso imeli nobenih pravic kot narod. Nemci so dobili med njimi velike najboljše posesti, navadno plemenitaži in cerkev. Tako so nastali zloglasni grajščaki, ki so trpinčili Slovenca do praga najnovejše dobe. Pri tem pa so se morali braniti pred divjimi Turki, katere so vlekli v slovensko deželo skomine po pridelkih, po čvrstih fantih za janičarje in lepih dekletih za harem. Vkljub vsemu mučeništvu tlačeni narod ni dal duška svoji jezi. Le par kmečkih uporov je pokazalo državi kake krivice se gode na njeni južni meji.

Duševno je šinilo v Slovence novo upanje za časa reformacije, to je začasa razširjanja novih ver, Lutra, Kalvina in drugih. Slovenski reformatorji in propovedniki so uvideli, da zamorejo le tedaj vspešno razlagati nauk nove vere, ako se poslužijo narodovega jezika. Tudi so sledili Lutrovemu načelu, da se naj pišejo spisi ne v latinskem, ampak v ljudskem jeziku in se naj to povzdigne. On sam je namreč nekak ustanovitelj sedanje nemščine. Pojavili so se šolani možje, ki so ustanovili prvi književni jezik; prestavljali so na njega evangelij, in celo pisali v njem prve slovenske [illegible]. Tako sta bila med drugimi [illegible] Dalmatin, [illegible] [illegible], da je v [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" ali "[illegible]" [illegible] [illegible] Primož Trubar, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

rojen pri [illegible] in umrl v Ljubljani. V Ljubljani [illegible] Truhar tudi svoj spomenik, in to [illegible] je preobrnil mnogo Slovencev v protestantizem, [illegible] ko da je danes težko zapopadljivo [illegible] ga Slovenca gorečega, kojih vera je bila enkrat poganska, so bili pozneje [illegible] [illegible] Katoličani. Dejstvo je, da ni bil rimski katolicizem vera naših pradedov, ampak so jim to vero vsilili nemški duhovni. In mnogo naših pradedov bilo je pa tudi pozneje luteranskih misli, in so bolj ljubili lutrovske [illegible] v slovenskem jeziku kot pa rimske v latinskem.

Govorili smo v prejšnih točkah že o prvem olajšanju kmetov za časa Jožefa II. o odpravi robote in desetine. A to je bilo le za kmeta velicega pomena. Politično prostost kot narodnost pa smo dobili prav za prav šele leta 1848. V revolucijah in prekucijah, ki so zagrozile Avstriji v večji meri na enkrat na treh točkah: Na Dunaju, v Budimpešti in v Milanu, so vse narodnosti zahtevale svoje pravice. Ogri kraljestvo, istotako Čehi, Hrvati svobodo spod ogrskega jarma, in mi Slovenci enakopravnost z Nemci. Od te dobe se šele začne razvijati prava evolucija Slovencev na vseh poljih, in danes, četudi majhni, so Slovenci primeroma na visoki stopnji kulture, in precej trd oreh za Habsburg in njegovo nemštvo. Prihodnji narodno pomembni korak za Slovence v Avstriji in za Slovenstvo sploh bo menda — trializem.

(Dalje prihodnjič.)

BLAZNOST ALI IZDAJSTVO.

V ospredju vse javne diskusije je še vedno vprašanje, kdo je kriv katastrofe, ki je zadela Bolgarijo. O tem vprašanju razpravljajo vsi listi in vsak list razkrije kako novo podrobnost tako, da postaja stvar vsak dan jasnejša in da se vedno določneje vidijo konture tistih oseb, ki s svojim zakulisnim delom pripravljale katastrofo, ki je meseca julija z elementarno silo zadela nesrečno Bolgarijo.

Naravnost imenitne članke priobčuje v tem oziru glasilo narodne stranke "Mir." Že zadnjič sem citiral "Mirov" članek, v katerem se je dokazalo, da je izdal povelje za splošni napad na grško in bolgarsko armado dne 29. junija vrhovni poveljnik general Savov.

Danes hočem podati v glavnih potezah istotako zanimiv članek, naslovljen "Blaznost ali izdajstvo," ki ga je v "Miru" priobčil bivši poslanec narodnega sobranja dr. Boris Vazov.

Dr. Vazov piše: "Narod je vpri oči v fatalni dan 29. junija 1913., ko je bil za hrbtom vlade in neznanim namenom izvršen državni prevrat. Nobene diverzije ne morejo odtegniti od tega zanimanja bolgarskega naroda, zakaj njegov zdrav razum mu pravi, da je bilo tega dne izvršeno veliko hudodelstvo. Do 29. junija 1913. je narod s ponosom zrl na svojo slavo in se radoval svojih uspehov. Po 29. juniju pa je isti narod uvidel, da je bil zaigran, spravljen v največjo nevarnost in ponižan in da krvavi iz neštetih ran.

Preje je bil narod že pripravljen, da se izmiri z žrtvami, položenimi na oltar domovine v vojni proti Turkom, zakaj te žrtve so bile naravne, potrebne, saj jih je zahtevala domovina.

Novi grobovi, ki jih je izkopal brutalni državni prevrat, pa bodo večno težili njegovo vest, ker jih ne more ovenčati noben narodni ponos. Solze, ki se bodo prelivale v spomin padlih borcev, ne morjo utešiti prav nikogar. Vsaka prelita solza vzbuja prokletstvo na izvršitelje državnega prevrata.

Popolnoma nepojmljivo je, za kaj se je izvršil državni prevrat. Tu je v sredi ali blaznost ali izdajstvo!

Sredi meseca maja so se pričeli incidenti pri Avgisti. Ministerski predsednik Iv. Gešov je zahteval, do se za vsako ceno preprečijo ti spopadi, ker so bili takšni dogodki v nasprotju s politiko takratne bolgarske vlade. In zgodilo se je tako, kakor je Gešov zahteval. Pvodom onih incidentov je car Ferdinand prejel tri brzojavke: prvo od angleškega kralja, drugo od nemškega cesarja, tretjo pa od ruskega carja. Vsi ti itrije so apelirali na carja Ferdinanda, naj ohrani mir na Balkanu. Kmalu nato je angleški, minister zunanjih del sir Edvard Grey izjavil v parlamentu, da riskirajo balkanski zavezniki, da vse izgube, ako se pričeno med sabo bojevati. To je bile simptomatično.

Ko se je poostril spor med nami in Srbijo je ruski car v svoji brzojavki izjavil, da bo slovanska Rusija glede vojne smatrala za odgovornega onega, ki bo pričel bratomorno borbo. Rusija ni imela z nami slabih namenov. Njeni pomoči se imamo zahvaljevati, da je prvi konflikt z Romunijo končal samo z izgubo Silistrije. Nikjer na svetu se niso tako iskreno radovali naših uspehov, kakor v Rusiji. Zavzetje Odrina po naši vojski je bil pravcati triumf za slovansko Rusijo. Vsi se še spominjamo radostnih manifestacij v ruski dumi, ko se je [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "Odrin je padel!" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

A ne samo države trojnoga sporazuma so zahtevale mirno razrešitev vseh sporov med zavezniki; naši ministri in car so bili nadalje obveščeni, da je tudi Nemčija dala Rusiji nepopisan list za razrešitev srbsko-bolgarskega vprašanja.

Ruska vlada je bila zasmeti, da bo naredba izrečena [illegible] z bolgarsko-srbsko pogodbo in v njenem okviru. Tukinto pa tudi ni skrivala, da Bolgarija izgubi vse njene simpatije in vso njeno podporo, ako prične z vojnimi operacijami. Enako so se glasili tudi nasveti Anglije in Francije.

Pod temi pogoji ni mogla Avstrija v nobenem oziru niče ar koristiti. Toda Avstrija je imela velik interes, da pričnemo vojno s Srbi, in je delala samo nato, da se vojskujemo!

K vsemu temu pa je treba še pripomniti: Bolgarija je bila ne samo enkrat opozorjena na to, da se izpostavlja, ako prične vojno, nevarnosti, da bo napadena od Romunije in Turčije, ne da bi se kdo zavzel za njo! Vse to je bilo znano vladi in tudi, vladarju...

Zato ni mogoče pojmiti, kako je moglo vrhovno poveljstvo pod temi pogoji pričeti vojno, v čegavem imenu in v čegavem interesu se je naščuvalo brata na brata in s tem upropastilo veliko Bolgarijo. Tu je po sredi ali blaznost ali pa izdajalstvo!"

Dr. Vazov navaja res taka dejstva, da mora vsak razsoden človek ž njim vred priti do zaključka, da je bolgarsko-srbska bratomorna vojna faktično sad blaznosti ali pa narodnega izdajstva!

ZA SVOBODNI TISK.

Gospodarsk in politični razvoj našega časa je predrugačil vse razmere in je zapodil med staro šaro tudi tiste avtoritete, ki so stoletja vladale nad narodi in jim ukazovale, kako morajo živeti in trpeti in kaj smejo misliti in hoteti. Te avtoritete, ki svoje moči niso zajemale iz ljudskega zaupanja, niti iz gospodarske sile, sicer še niso izumrle, ponekod igrajo celo še veliko vlogo, toda vsa njihova veljava sloni na trhleni podlagi. Moč je prešla v roke ljudskih mas, ki jo izvršujejo po organizacijah velikega, sloga in na te organizacije se opirajo tisti mogočni posamezniki, ki vladajo dandanes, če ne še države same, pa njihovo prebivalstvo. Ti novi kralji — pomisliti je treba le na voditelje velikih premogarskih in železniških družb, parobrodnih podjetij in bank, ki vodijo na tisoče in tisoče delavcev in uradnikov in razpolagajo z ogromnimi miljoni, dalje na velike politične in socijalne stranke itd. — imajo večjo moč, kakor so jo kedaj imele največje avtoritete, s ta njihova moč, je omenjena in je odvisna od zaupanja mas, od zaupanja tistih, ki so jih sebi postavli na čelo.

Cerkvena avtoriteta gine, kakor sneg če posije nanj toplo solnce. Vpliv cerkvenih funkcijonarjev pada celo v deželah agrarnega proletarijata, kakor na Slovenskem, kaj šele v deželah z modernim gospodarstvom. Volja cerkvenega uradnika je morda še povelje za ubogo paro, ki se ji pravi — slovenski kmetič, a sicer že ne šteje dosti ali celo nič.

Na mesto volje avtoritet je stopila volja mase, ki je disciplinirana v organizacijah in ki svoje zahteve izraža po zaupnikih teh organizacij. To vidimo v vseh modernih državah in pojavlja se tudi pri nas. Klerikalna stranka je že davno spoznala, da je vpliv cerkvenih avtoritet minljiv in da ga bodo valovi življenja sčasoma odnesli. Te ostanke svoje avtoritete izkorišča sicer z vso brezobzirnostjo in se ima temu v prvi vrsti zahvaliti za svoje uspehe, toda že davno je začela računati s tem, da se mora prilagoditi novim razmerom in ustvariti primerno nadomestilo za vpliv cerkvenih avtoritet.

To nadomestilo je organizacija. Priznati se mora, da so se klerikalci veliko trudili, da bi ustvarili krepko organizacijo, ki naj mase ljudstva prikene na duhovščino. Ustanovili so nebroj takih organizacij: gospodarskih političnih, socijalnih in cerkvenih in izobraževalnih, da bi trdno zasnovali ljudske mase in v njih ustvarili kolektivno voljo, kakor jim je potrebna za njihove namene. Če te organizacije ne vspevajo tako, kakor so snovatelji pričakovali, ni to krivda organizacij samih, nego razmer in posameznih oseb. Ideja sama je bila vsekako pravo.

(Dalje prihodnjič.)

[illegible]

[illegible]

CESAR FRANC JOSEF I.

in

MARTHA WASHINGTON.

[illegible]

Družbini parobrodi na 2 vijaka

KAISER FRANZ JOSEF I.

MARTHA WASHINGTON.

LAURA. ALICE.

ARGENTINA. OCEANIA

Novi parobrodi se grade.

Za vse nadaljna pojasnila se obrni na glavni zastop:

PHELPS BROS. & CO., General Agents,

2 Washington St., New York,

ali na njih pooblaščene zastopnike Zedinjenih držav in Canadi

[illegible]

Pristni [illegible] kakor ga kade [illegible].

F. Ad. Richter & Co.

74-80 WASHINGTON STREET NEW YORK.

ZA BOŽIČ IN NOVO LETO

se kaj radi spominjajo Slovenci svojcev v stari domovini in jim pošiljajo darove; seveda iz te dežele večinoma le GOTOVE DENARJE; v tem oziru je najboljše, da se obrnejo v materinem jeziku na podpisanega, kateri : : : : : vse hitro in točno odredi. : : : : :

Frank Sakser

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

6104 ST. CLAIR AVENUE, N. E., CLEVELAND, O.

SLOVENSKA TISKOVNA DRUŽBA

„NARODNI VESTNIK"

405 W. Michigan St., DULUTH, MINN.

Izdaja največji slovenski dvotednik

„NARODNI VESTNIK"

[illegible]